

Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs

Sasniegumi, izaicinājumi un ievērojamākie rezultāti 2015. gadā

Svarīgākie fakti no direktora gada ziņojuma

www.ecdc.europa.eu

Šajā pārskatā piedāvāta 2015. gada galveno darbību izlase, taču tas nekādā ziņā neatspoguļo visu ECDC 2015. gada darbu un veikumu.

ECDC darbību klāsta, tā organizācijas un administrācijas struktūras un darba plānu pilnīgu izklāstu var apskatīt gada ziņojuma nesaīsinātajā versijā.

Ieteiktā norāde:

Sasnēgumi, izaicinājumi un ievērojamākie rezultāti 2015. gadā — svarīgākie fakti no direktora gada ziņojuma. Stokholma, ECDC; 2016. gads

Stokholma, 2016. g. augusts

ISBN 978-92-9193-925-1

DOI 10.2900/103721

Kataloga numurs: TQ-01-16-570-LV-N

© Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs, 2016. gads

Visi attēli © ECDC, izņemot *SCIENCE Photo Library* (8. lpp.); *Tnarik Innael* (11. lpp.*); Britu Kolumbijas province (13. lpp.*); *iStock* (14. lpp.: apakšā); *Ray Butler un Janice Carr, CDC* (15. lpp.: augšā pa kreisi); Starptautiskā Sarkanā Krusta un Sarkanā Pūsmēness federācija (15. lpp.: augšā pa labi); *Kathryn Deiss* (16. lpp.: augšā pa kreisi*), *NVD darbs devēji* (16. lpp.: centrā pa labi*), *Frankie Leon* (16. lpp.: centrā augšā*), *Alex Proimos* (16. lpp.: apakšā*); *iStock* (17.lpp.)

* CC BY-NC-SA 2.0

Atļauts pārpublicēt, ja sniegta atsauce uz avotu.

Bez autortiesību īpašnieka skaidras atļaujas šajā publikācijā izmantotos fotoattēlus, kas aizsargāti ar autortiesībām, nevar lietot citiem mērķiem, bet gan tikai kopā ar šo publikāciju.

Sasniegumi, izaicinājumi un ievērojamākie rezultāti 2015. gadā

Svarīgākie fakti no direktora gada ziņojuma

Saturs

Priekšvārds un ievads.....	4
Eiropas sabiedrības veselības aizsardzība.....	5
Pārskata gads: Slimību programmas un programmu darbības.....	7
Antimikrobiālā rezistence un ar veselības aprūpi saistītas infekcijas.....	8
Jaunas un pārnēsājamās slimības.....	9
Pārtikas un ūdens izraisītas slimības un leģionāru slimība.....	10
HIV, seksuāli transmisīvās infekcijas un vīrusu hepatīts.....	11
Gripa un citi respiratorie vīrusi.....	13
Tuberkuloze.....	14
Ar vakcīnām novēršamās slimības.....	17
Informācija par veselību.....	19
Apmācība.....	20
Slimību uzraudzība, sagatavotība un reaģēšana.....	21
Īsumā par ECDC: skaitļi un cipari.....	22

Valdes priekšsēdētājas priekšvārds

Lai gan tikai nesen esmu ievēlēta par ECDC valdes priekšsēdētāju, daudzus gadus esmu bijusi iesaistīta ECDC attīstībā. Tādējādi, centram svinot desmito gadadienu, man bija lieliska iespēja novērtēt visu to, ko centrs pēdējos desmit gados ir sasniegjis. Tomēr 2015. gads bija kas vairāk nekā tikai gads, uz kuru atskatīties. Tas bija smaga darba un stabila progresu pilns gads.

- Sadarbībā ar PVO un starptautiskajiem partneriem centrs deva ieguldījumu vēl nepieredzētās Ebolas vīrusa pandēmijas apturēšanā Āfrikā ar vairākām ECDC vadītām misijām uz Gvineju.
- Praksē ieviesa lēmumu 1082/2013/ES* par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem.
- ECDC izstrādāja 42 ātrus riska novērtējumus, lai atbalstītu dalībvalstis un Komisiju.
- ECDC izstrādāja jaunus rīkus, kas sniedz tiešu piekļuvi datiem veselības profesionāļiem, lēmumu pieņēmējiem un politikas veidotājiem Eiropā.

Es gribētu izmantot izdevību un izteikt vislielāko pateicību *Françoise Weber*, kura bija efektīva, novērtēta un cieņā valdes priekšsēdētāja, un *Marc Sprenger*, kurš vadīja centru no 2010. gada līdz 2015. gadam. Sava valdījuma laikā viņš konsolidēja ECDC organizatorisko struktūru, izstrādāja centra ilgtermiņa stratēģiju un pārstāvēja centru daudzos starptautiskos pasākumos.

Es gribētu pateikties arī *Andrea Ammon*, kura 2015. gadā pārņēma direktora vietnieces amatu. Šajā ziņojumā sniegtie rezultāti demonstrē viņas veiksmīgo darbu pie ECDC misijas aizsargāt sabiedrības veselību Eiropā.

Daniel Reynders, ECDC valdes priekšsēdētājs 2016. gada 15. februāris

Direktores ievads

ECDC desmitās gadadienas pasākums 2015. gada 22. septembrī bija pavērsiena punkts, kā arī iespēja atcerēties un atzīmēt paveikto un palūkoties uz izaicinājumiem, ar kuriem mēs saskarsimies nākotnē. Tādējādi tā nebija sakritība, ka uzreiz pēc gadadienas svinībām ECDC tikās ar tā ieinteresētajām pusēm kopīgās stratēģijas sanāksmē.

Pagājušajā gadā es vairākas reizes tikos ar Eiropas Parlamenta deputāti *Kateřina Konečn*, kura ir ECDC kontaktpersona un darbojas Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komitejā. Es informēju Eiropas Parlamenta deputāti par mūsu konkrētām slimībām veltīto darbu, turpmākajiem projektiem un mūsu centieniem atrast jaunus telpas. Tāpat 2015. gads iezīmēja gatavošanos pirmajam *Vienotajam programmas plānošanas dokumentam 2017.–2019. gadam*, kas ir jauna Eiropas Komisijas prasība visām ES aģenturm.

Eiropas aģenturas ir apvienojušās, lai kop strādātu pie pīeejas "Viena veselība". Centrs arī turpināja savu cīņu pret antimikrobiālo rezistenci, kas ir problēma, kurai jāpievērš lielāka uzmanība vispasaules mērogā.

ECDC 2015. gadā cieši uzraudzīja migrantu plūsmas Eiropā, lai ātri noteiktu infekcijas slimību uzliesmojumu potenciālos riskus bēgļu populacijs ES/EEZ.

ECDC mobilizēja kopumā 89 ekspertus, lai palīdzētu risināt situāciju ar Ebolas vīrusa uzliesmojumu Rietumāfrikā. Centrs augsti novērtēja dalībvalstu iesaistīšanos, kas var iezīmēt jaunu ēru sadarbībā, ko atbalsta Lēmuma 1082/2013/ES tiesiskais ietvars*.

Kopš pirmā 2015. gada ceturkšņ ECDC ir uzraudzījis Zikas vīrusa slimības izplatīšanos, nepārtraukti aktualizējot novērtējumu par riskiem Eiropai. Decembrī centrs publicēja ātro riska novērtējumu par Zikas vīrusu un tā potenciālo saistību ar mikrocefāliju un Gijēna-Barē sindromu.

Un jau ir pagājuši gandrīz desmit mēneši, kopš es sāku strādāt par ECDC direktori. Es gribētu pateikties *Marc Sprenger* par viņa ieguldījumu ECDC darbā pēdējos piecos gados. Tāpat es vēlētos izteikt savu pateicību ECDC valdei par ticību un uzticību man un par centram sniegto atbalstu. Kā direktore es koncentrējos uz to, lai nodrošinātu nevainojamu centra darbību, un es turpināšu to darīt līdz brīdim, kad amatā ststies jauns direktors.

Andrea Ammon, ECDC direktore 2016. gada 20. marts

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 22. oktobra Lēmums Nr. 1082/2013/ES par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem

Kas rūpējas par Eiropas sabiedrības veselību: ECDC personāls pulcējas galvenās ēkas ārpusē, lai nofotografētos gada personāla fotogrāfijai

Eiropas sabiedrības veselības aizsardzība

Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs (*ECDC*), kas izveidots 2005. gadā un atrodas Stokholmā, Zviedrijā, ir Eiropas Savienības aģentūra, kuras pienākums ir stiprināt Eiropas aizsardzību pret infekcijas slimībām. *ECDC* identificē, novērtē un dara zināmus pašreizējos un jaunus infekcijas slimību radītos draudus cilvēku veselībai, kā arī atbalsta Eiropas Savienības dalībvalstu sagatavotības un reaģēšanas centienus. Centrs sniedz zinātniskās konsultācijas ES/EEZ dalībvalstīm un ir uzticams informācijas avots šajā jomā.

Centrā 2015. gada 31. decembrī strādāja 260 pastāvīgie darbinieki, kas nodarbojās ar slimību uzraudzību, slimību uzliesmojumu atklāšanu, zinātniskām konsultācijām, informācijas tehnoloģijām, saziņu un pārvaldi. *ECDC* budžets 2015. gadā bija EUR 58,4 miljoni.

Viena no *ECDC* galvenajām priekšrocībām ir spēja ātri reaģēt uz infekcijas slimību mainīgo epidemioloģiju. *ECDC* izmanto un uztur trīs sistēmas, un katra no tām ir būtiska konkrētai slimību kontroles jomai: *EWRS* (apdraudējuma noteikšanas brīdinājumi), *EPIS* (epidemioloģiskā pētniecība) un *TESSy* (slimību uzraudzība).

Agrās brīdināšanas un reaģēšanas sistēma par sabiedrības veselības apdraudējumu (EWRS) ļauj dalībvalstīm un Eiropas Komisijai nosūtīt brīdinājumus par veselības aizsardzības notikumiem, uz kuriem nepieciešams koordinēti reaģēt ES līmenī. Sistēma jau ir veiksmīgi izmantota vairākos slimību, piemēram, *SARS*, pandēmiskās gripas *A(H1N1)* un, visnesenāk, *Ebolas* vīrusa, uzliesmojumos.

Epidemioloģiskās pētniecības informācijas sistēma (EPIS) ir droša interneta saziņas platforma, kas ļauj *ECDC* apmaiņties ar epidemioloģisko informāciju ar tā starptautiskajiem partneriem, lai atklātu brīdinājuma signālus, kas ir pirms slimību uzliesmojumiem.

Eiropas uzraudzības sistēma (TESSy) ir īpaši elastīga datu bāzu sistēma slimību datu vākšanai. Šajā sistēmā datus par infekcijas slimībām ir tiesīgas reģistrēt visas ES/EEZ valstis (kopā 31 valsts).

Individuālie aizsardzības līdzekļi: EPIET studenti gūst ieskatu, kā ir strādāt veselības jomā Ebolas vīrusa uzliesmojuma zonā

Mācīšana un apmācība

ECDC ir skaidrs apmācības uzdevums. Katru gadu centrs veic iespaidīgu skaitu apmācības pasākumus. Tā apmācības programma *EPIET* (Eiropas Intervences epidemioloģijas apmācības programma) ir vienīgā Eiropas mēroga programma epidemioloģijas jomā. Programma ir pamatota uz principu, ka sabiedrības veselības uzturēšanai un uzlabošanai Eiropā ir nepieciešams kopīgs epidemioloģisko standartu kopums. *EPIET* studenti, kuri izglītošanās ietvaros ievērojamo laiku strādā sabiedrības veselības iestādēs ārpus savas dzimtās zemes, ir lieliskā pozīcijā, lai šo unikālo perspektīvu nodotu saviem valsts institūtiem.

EUPHEM (Eiropas sabiedrības veselības mikrobioloģijas apmācības programma) papildina *EPIET* un piedāvā praktisko apmācību par testēšanas metodēm mikrobioloģijas laboratorijās visā ES un Norvēģijā.

Spēju attīstīšana

ECDC sadarbībā ar ekspertiem no visām ES valstīm regulāri izstrādā standartizētas metodoloģijas, apmācības materiālus un pasniedzēju apmācības kursus izmantošanai dalībvalstīs. ECDC apmācības programmu studenti un absolventi ne tikai uzlabo savas tehniskās zināšanas, bet arī attīsta patiesu Eiropas perspektīvu attiecībā uz

epidemioloģiju, kas viņiem palīdz, piemēram, veikt pārrobežu slimību izpēti vai īstenot jaunus Eiropas standartus, tādus kā gadījuma definīcijas par ziņojamām slimībām.

Sagatavotība

ECDC palīdz dalībvalstīm izstrādāt sagatavotības plānus, kas paredzēti, lai samazinātu ietekmi, ko uz veselību atstāj ārkārtas situācijas, piemēram, pandēmiskās gripas uzliesmojumi vai ļoti lipīgā vīrusu hamorāģiskā drudža gadījumu importēšana. Ārkārtas reaģēšanu regulāri pārbauda ar simulācijas pasākumiem. Papildu apmācības moduļi ir pieejami, dodot iespēju dalībvalstīm veikt pašām savus simulācijas pasākumus.

Zinātniskā konsultācija

ECDC regulāri sasauca ekspertu paneļus, lai ES vajadzībām izstrādātu zinātniskus ieteikumus attiecībā uz infekcijas slimībām. Atkarībā no pierādījumu un metodoloģijas līmeņa šo konsultāciju parasti sniedz caur *Pamatnostādņu* dokumentu, *Sistemātisko pārskatu* vai *Ekspertu atzinumu*. Šīs kategorijas ieviesa 2015. gada martā, un visas zinātniskās konsultācijas kategoriju publikācijas ir attiecīgi atzīmētas.

2015.

Pārskata gads:

Slimību programmas un
programmu darbības

Streptomyces ir lielākais antibiotiku ražošanas gēns, kas ražo antibakteriālās vielas, pretsēnīšu vielas un imūndepresijas vielas

Antimikrobiālā rezistence un ar veselības aprūpi saistītas infekcijas

Neskatoties un nesenajiem panākumiem, apzināšanās par antibiotiku piesardzīgu lietošanu ir zema daudzās dalībvalstīs, jo īpaši saistībā ar infekciju profilakses un kontroles pasākumiem. Vēl nesen dalībvalstis neapmainījās ar paraugpraksēm attiecībā uz antimikrobiālās rezistences un ar veselības aprūpi saistītu infekciju profilaksi un kontroli. *ECDC* un tā partneri strādā pie tā, lai šo situāciju mainītu.

Kopā ar Eiropas Zāļu aģentūru un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi *ECDC* publicēja pirmo kopīgo ziņojumu par integrētu analīzi attiecībā uz antimikrobiālo vielu patēriņu un antimikrobiālās rezistences konstatēšanu cilvēku un produktīvo dzīvnieku baktērijās. Ziņojums ir balstīts uz pieeju "Viena veselība" saistībā ar antimikrobiālo rezistenci un atzīst, ka cilvēku veselība ir neatņemami saistīta ar dzīvnieku un vides veselību.

ECDC publicēja savu otro novērtējumu par karbapenēmus ražojošu enterobaktēriju izplatību Eiropā, dokumentējot, ka 34 % no visām ES/EEZ valstīm ziņoja par vai nu starpreģionālu izplatību, vai endēmisku situāciju. Pirms

diviem gadiem 2013. gadā šis apmērs bija tikai 15 % (sešas valstis).

Novembrī *ECDC* publicēja savu ikgadējo aktualizējumu attiecībā uz ES datiem par antimikrobiālo rezistenci un patēriņu. Aktualizējums ietvēra visus pieejamos datus no īpaši izstrādātajām *EARS-Net** un *ESAC-Net* datu bāzēm**.

Partnerībā ar PVO pirmo Pasaules Antibiotiku apzināšanās nedēļu vairāk nekā 40 valstis visā Eiropā piedalījās Eiropas Antibiotiku apzināšanās dienā 18. novembrī. Šajā dienā notika valstu pasākumi un kampaņas attiecībā uz piesardzīgu antibiotiku lietošanu, tostarp Eiropas tērēšana sociālajā tīklā *Twitter* 18. novembrī, kas savienoja Eiropu, Savienotās Valstis, Kanādu, Austrāliju un Jaunzēlandi ar *#AntibioticResistance*.

* Eiropas mikrobu rezistences uzraudzības tīkls

** Eiropas Eiropas antibakteriālo līdzekļu patēriņa uzraudzības tīkls

Šo moskītu slazdu darbina propāna gāze, un tas emitē CO₂ strūkļas, karstumu un mitrumu, lai pievilinātu un noķertu slazdā moskītus

Jaunas un pārnēsājamās slimības

Ar vairāk nekā 28 000 inficētu cilvēku un vairāk nekā 11 000 nāves gadījumu Ebolas vīrusa uzliesmojums Rietumāfrikā noteica Jaunu un pārnēsājamu slimību (EVD) programmas darbu.

Tomēr 2015. gads arī pieredzēja vairākus citu ievērojamu jaunu un pārnēsājamu slimību uzliesmojumus un epidēmijas: Zikas vīruss, utu pārnēsāts atkārtotais drudzis, borna vīruss, Čikungunjas vīruss, Q drudzis un šistosomiāze.

Paralēli darbam pie uzliesmojumiem ar Jaunu un pārnēsājamu slimību programmu klajā laida aktualizētas izplatības kartes par slimību pārnēsātājiem, tādiem kā moskītiem, ērcēm un smilšu mušām, un turpināja publicēt reāllaika datus par Rietumnilas drudža gadījumiem Eiropā.

Ebolas vīrusa epidēmija, kura 2014. gada martā parādījās Rietumāfrikā, bija pirmais ārkārtas notikums, kuru risināja ECDC un tā partneri saskaņā ar Lēmumu 1082/2013*. 2014. gada novembrī, kad Gvinejā vēl aizvien bija ievērojams skaits vietējo Ebolas vīrusa uzliesmojumu, ASV Slimību kontroles centri un Pasaules Veselības organizācija lūdza

ECDC atbalstīt uzraudzības kontroles pasākumus Gvinejā, izvietojot tajā franču valodā runājošus ekspertus. Jau pēc četrām nedēļām ECDC jau sūtīja uz Gvineju pirmos ekspertus. Visu ECDC ekspertu izvietojumu koordinēja caur PVO Vispasaules slimību uzliesmojumu un ārkārtas reaģēšanas tīklu un saskaņoja ar Eiropas Komisiju. Līdz brīdim, kad misija oficiāli beidzās 2015. gada oktobrī, ECDC bija mobilizējusi 89 ekspertus izvietošanai Rietumāfrikā.

Uz vietas Gvinejā: ECDC epidemiologs Tarik Derrough (stāv kājās) uz vietas Guéckédou, Gvinejā

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 22. oktobra Lēmums Nr. 1082/2013/ES par nopietniem pārobežu veselības apdraudējumiem

Vakcinācijas un citu pasākumu pieņemšana mājuputnu ražošanas vadībā ir vainagojusies ar *Salmonella enterica* serotipa Enteritidis infekciju skaita samazinājumu Apvienotajā Karalistē. Neskatoties uz šo samazinājumu, ir bijuši vairāki *S. Enteritidis* 14b tipa fāga (PT14b) uzliesmojumi Apvienotajā Karalistē saistībā ar ar vistu olām, kuru izcelsme bija ārpus Apvienotās Karalistes.

Pārtikas un ūdens izraisītas slimības un leģionāru slimība

Jaunas tehnoloģijas, piemēram, automatizētā molekulārā tipēšana un patogēnu visa genoma sekvenču izziņāšana, šķiet daudzsolos akurātas un rentablas slimību uzraudzības nodrošināšanā. ECDC atbalsta šo attīstību un sniedz palīdzību visām dalībvalstīm, kuras vēlas ieviest visa genoma sekvenču izziņāšanas metodes gan pārtikas un ūdens izraisītu slimību regulārajā uzraudzībā, gan uzliesmojumu izmeklēšanā.

Automatizētā visa genoma sekvenču izziņāšana ar laiku kļūs par standarta metodi pārtikas un ūdens izraisītu slimību patogēnu noteikšanā sabiedrības veselības nolūkos. Organizācijas, kuras izmanto šīs jaunās tehnoloģijas, var sagaidīt ievērojamus laika un naudas ietaupījumus.

ECDC, EFSA un Eiropas references laboratorijas izstrādāja tehnisko un operatīvo infrastruktūru ECDC uzturētai molekulārās tipēšanas datu bāzei "Viena veselība", kura aptver trīs galvenos patogēnus (*Listeria*, *Salmonella* un *VTEC*) un izolē no pārtikas un barības, cilvēkiem un dzīvniekiem. ES līmeņa uzraudzībā arvien vairāk lieto molekulāros datus, jo tas nodrošina efektīvu veidu, kā atklāt signālus, kas citādi netiktu atklāti.

FWD-NEXT ekspertu grupa 2015. gada oktobrī publicēja ekspertu atzinumu par nākamās paaudzes tipēšanas metožu ieviešanu ar pārtiku un ūdeni pārnēsājamām slimībām ES. Dokuments aptver visu tipēšanas procesu, sākot no paraugu nodrošināšanas un sekvenču izziņāšanas, līdz datu analīzei un datu apmaiņai.

ECDC 2015. gadā turpināja savu ārējā kvalitātes novērtējuma shēmu, lai paaugstinātu sabiedrības veselības mikrobioloģijas standartus un nodrošinātu pietiekamu jaudu mikrobioloģiskajai testēšanai visās dalībvalstīs.

B hepatīts: "Vīruss uzglūn tur, kur to vismazāk gaida." Sabiedrības veselības kampaņas plakāts dzelzceļa stacijā Diseldorfā, Vācijā

HIV, seksuāli transmisīvās infekcijas un vīrusu hepatīts

Daudzām dalībvalstīm ir sadrumstaloti HIV, seksuāli transmisīvo slimību un vīrusu hepatīta profilakses un aprūpes centri, kas apdraud redzamību, finanšu ilgtspējību un, galu galā, efektīvu profilaksi un kontroli. ECDC atbalstīja dalībvalstis to centienos likvidēt šo sadrumstalotību, norādot uz paraugpraksēm, kas pamatotas ar pierādījumiem.

ECDC turpināja uzraudzīt Dublīnas Deklarāciju par HIV/AIDS apkarošanu Eiropā un Centrālāzijā un publicēja visaptverošu uzraudzības ziņojumu, ko papildināja ar sešiem pierādījumu rezumējumiem un sešiem tehniskiem tematiskiem ziņojumiem.

Eiropas HIV un hepatīta testēšanas nedēļā novembrī ECDC laida klajā *Testa meklētāju (Test Finder)*, kas ir tiešsaistes meklēšanas rīks, ar kuru atrod tuvāko HIV testēšanas vietu, vienkārši ievadot pasta indeksu vai pilsētas nosaukumu. ECDC arī izstrādāja HIV modelēšanas rīku, lai palīdzētu dalībvalstīm veikt aplēses par HIV sastopamību un izplatību savu iedzīvotāju vidū. Ar šo rīku izmanto uzraudzības datus, lai aprēķinātu to cilvēku skaitu, kuri dzīvo ar HIV, jaunu infekciju gada skaitu, vidējo laiku starp

infekciju un diagnozi, kā arī to cilvēku skaitu, kuriem nepieciešama ārstēšana.

Visu gadu ECDC turpināja koordinēt ES līmeņa HIV infekcijas uzraudzību. Gada *HIV/AIDS uzraudzības Eiropā* ziņojumu, kas sagatavots kopīgi ar PVO Reģionālo Eiropas biroju, publicēja Pasaules AIDS dienā 1. decembrī.

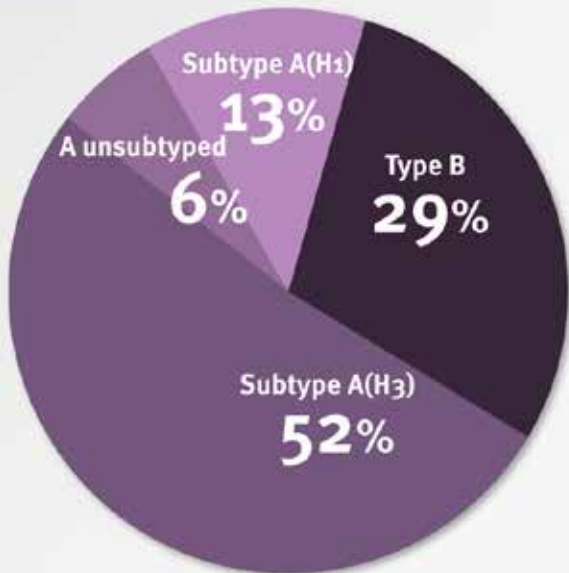
Jūlijā ECDC publicēja uzraudzības ziņojumu, kurā atspoguļotas jaunākās tendences gonokoku antimikrobiālajā rezistencē.

Pabeidza un publicēja ziņojumu par ECDC hlamīdiju pamatnostādņu ietekmes novērtējumu: *Kvalitatīvais ECDC 2008. gada pamatnostādņu "Hlamīdiju kontrole Eiropā" ietekmes novērtējums.*

Pamatnostādnes par dažādu seksuāli transmisīvo infekciju, hepatīta un HIV pirmsdzemdību skrīningu izstrādāja 2015. gadā, bet publicēja 2016. gada pavasarī.

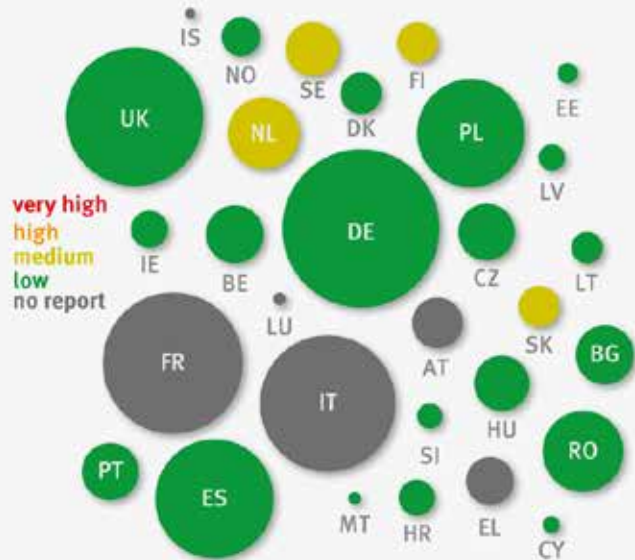
Influenza viruses circulating in 2014–2015

Only sentinel specimens are included

Influenza intensity in week 16

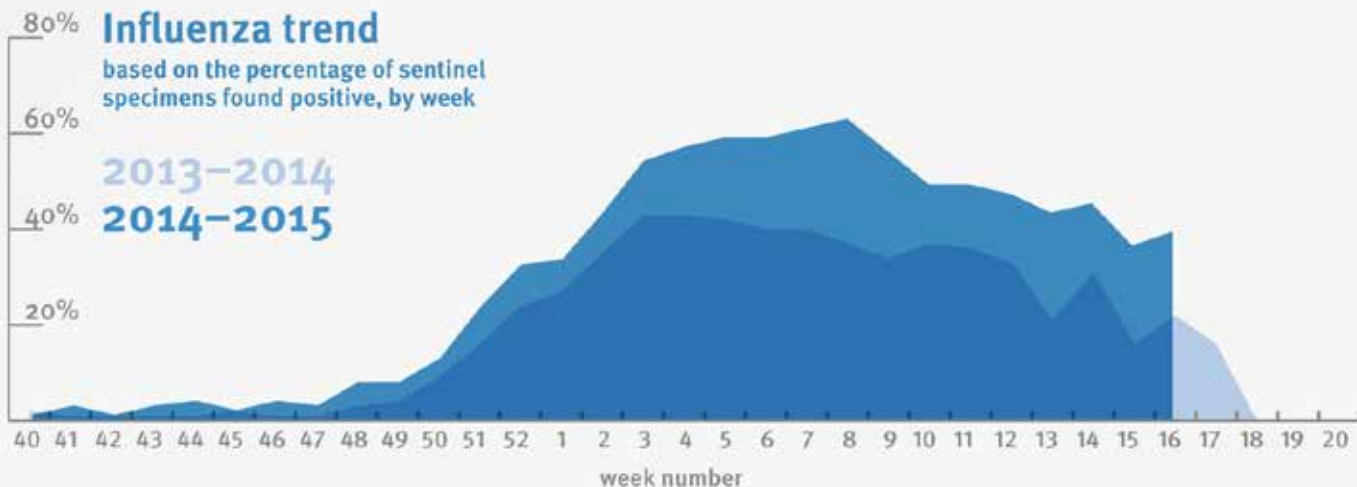
based on sentinel reports of influenza-like illness and/or acute respiratory infections

Bubble size is indicative of country population

Influenza trend

based on the percentage of sentinel specimens found positive, by week

Testēšanas paraugi putnu gripas šķirnēm

Gripa un citi respiratorie vīrusi

Katru gadu sezonālā gripa izraisa ievērojama mēroga saslimstību un mirstību. Sezonālās gripas slogu pastiprina zoonozes gripa un citi jauni respiratorie vīrusi, kas arī apdraud sabiedrības veselību.

Ir vajadzīga spēcīga virusoloģiskā un epidemioloģiskā uzraudzība, lai pareizi izstrādātu Eiropas vakcinācijas programmas sezonālajai gripai. Eiropas Savienības Padome 2009. gadā pieņēma ieteikumu, ar kuru nosaka 75 % vakcinācijas mērķi gados vecākiem cilvēkiem un citām riska grupām.

ECDC atbalsta dalībvalstis to centienos nodrošināt spēcīgu (pandēmisku) sagatavotību, piemēram, uzlabojot gripas uzraudzību vai atbalstot pasākumus, kuri atbilst Lēmumam 1082/2013/ES par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem.

ECDC turpināja savu gripas uzraudzības programmu sadarbībā ar PVO Reģionālo Eiropas biroju. Arī sadarbībā ar PVO ECDC gripas eksperti deva savu sniegumu Eiropas iknedēļas gripas biļetenā, "Gripas ziņas Eiropā" (*Flu News Europe*).

Zoonozes gripas vīrusus un citus jaunus respiratoros vīrusus uzraudzīja reāllaikā caur ECDC epidēmiskās pētniecības funkciju. ECDC regulāri izvērtē šo vīrusu radītos riskus, jo īpaši, kad ziņo par neparastām vai negaidītām cilvēku saslimšanām, kā arī publicē rezultātus: 2015. gadā 14 no 42 ECDC 2015. gadā publicētajiem ātrajiem riska novērtējumiem (33 %) bija saistīti ar gripu un citiem respiratorajiem vīrusiem.

ECDC atbalstīja vairākas izpētes attiecībā uz sezonālās gripas vakcīnu efektivitāti Eiropā. Dati par zemo 2014.–2015. sezonā lietoto vakcīnu efektivitāti bija svarīgs signāls dalībvalstu veselības iestādēm, dodot tām iespēju apsvērt papildu iespējas, piemēram, pretvīrusu zāles augsta riska iedzīvotāju grupām.

Pa kreisi: Neatpalikt no gripas gadījumu skaita: Visā gripas sezonā ECDC publicēja iknedēļas grafikus, kuros vizuāli bija apkopoti visi dati par gripu.

Tuberkulīna kolba. Divu tuberkulīna vienību devu 0,1 ml šķīduma injicē zem ādas virsējā slāņa un datus nolasa pēc 48 līdz 72 stundām. Šo intradermālo injekciju sauc par Mantoux tehniku.

Tuberkuloze

Pasaules tuberkulozes dienā ECDC un PVO Reģionālais Eiropas birojs uzsāka viņu visaptverošā tuberkulozes ziņojuma aktualizētu izdevumu: *Tuberkulozes uzraudzība un kontrole Eiropā 2015. gadā*.

2015. gada Pasaules tuberkulozes dienā ECDC koncentrējās uz trīs galvenajiem ziņojumiem.

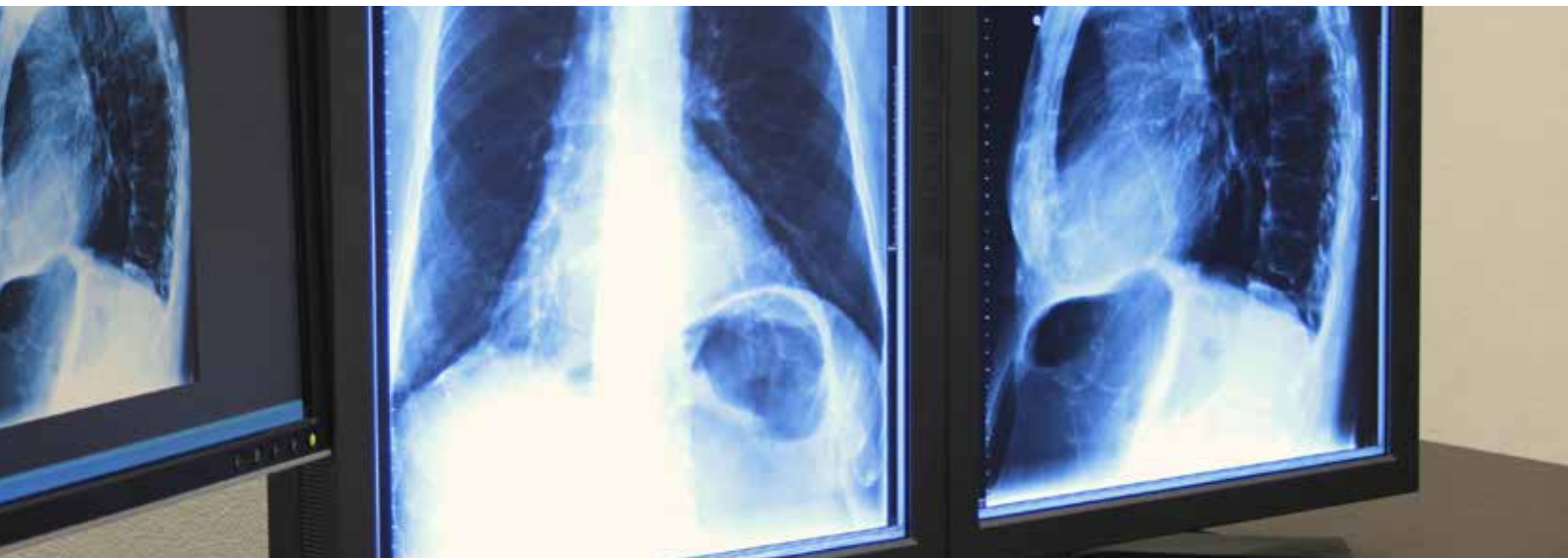
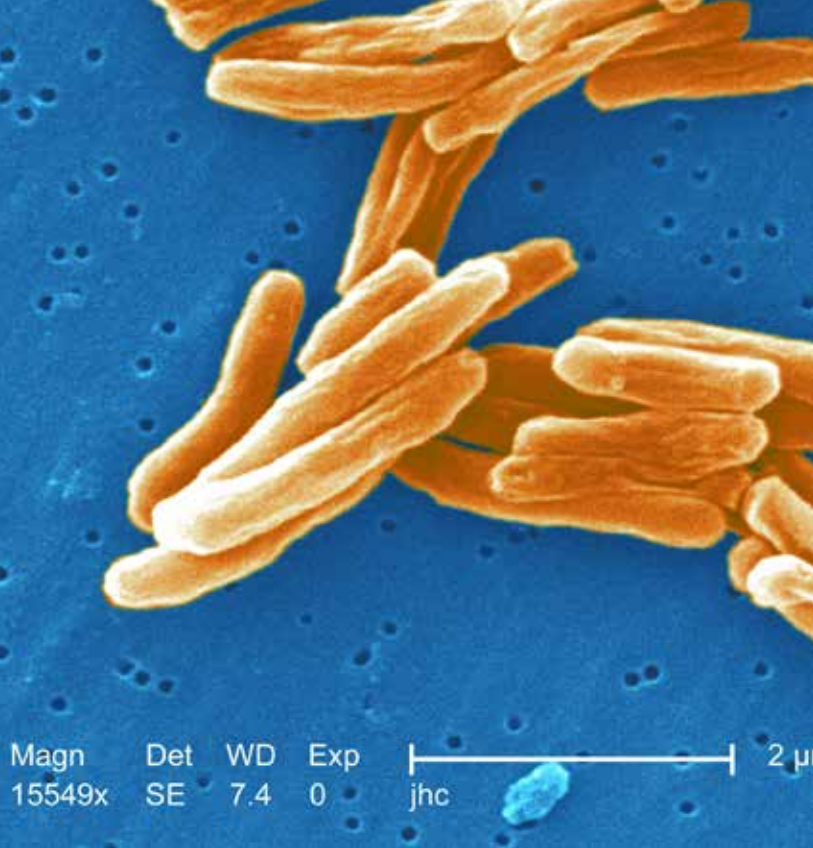
- Pie pašreizējā gada 6 % krituma tempa ES/EEZ būs brīvas no tuberkulozes tikai nākamajā gadsimtā. Lai sasniegtu tuberkulozes izskaušanu līdz 2050. gadam, piemēram, Eiropai būtu jāsamazina gadījumu skaits vismaz divreiz ātrāk.
- Eiropai nepieciešamas īpaši izstrādātas intervences. Vairākumā zemas sastopamības valstu tuberkulozes līmeņi ir stabili vai krītas, tikai ļoti lēni, bet lielākā daļa pacientu ir ārvalstu izcelsmes cilvēki. Valstis ar augstu tuberkulozes sastopamību saskaras ar augstākiem otrreizējas inficēšanās un atkārtotās inficēšanās līmeņiem un ziņo par daudz lielāku multirezistentās tuberkulozes gadījumu skaitu.

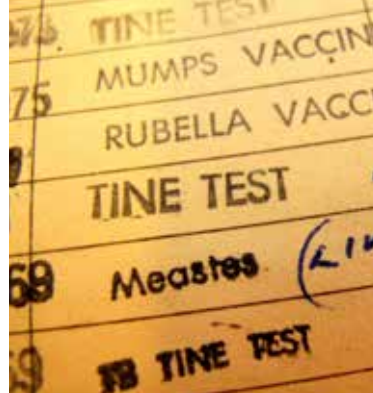
- Mērķi izskaust tuberkulozi var sasniegt tikai tad, ja esošos rīkus un intervences lieto daudz efektīvāk un papildina ar jaunām un efektīvākām metodēm.

Martā ECDC atbalstīja pirmo Austrumu partnerības ministru konferenci par tuberkulozi un multirezistentu tuberkulozi, ko organizēja Latvijas ES prezidentūra.

Pierādījumu rezumējumā politikas veidotājiem ECDC izklāstīja iespējas aktīvai tuberkulozes izskaušanai. Izstrādāja vairākus zinātnisko vadlīniju ziņojumus par tuberkulozi un uzsāka darbu, lai atbalstītu piecas PVO augstas prioritātes valstis.

*Augšā pa kreisi: Grampozitīva Mycobacterium tuberkulozes baktērija.
Augšā centrā: Tuberkulozes zāles, bērnu tuberkulozes slimnīca, Rumānija
Augšā pa labi: Konteineri krēpu pārbaudei: Starptautiskā Sarkanā Krusta un Sarkanā Pusmēness federācija
Centrā pa labi: Ambulance bērnu tuberkulozes slimnīcā, Rumānija
Apakšā: Rentgenoloģijas darbstacija*

Augšā pa kreisi: "Tas var nedaudz sāpēt."
Augšā centrā: Vakcinācijas karte
Augšā pa labi: Gripas pote ECDC
Centrā pa labi: Vakcinācijas kampaņa, ko organizē
NVD Darba devēju organizācija, Apvienotā Karaliste
Apakšā: Zidainis ārsta kabinetā

Ar vakcīnu novēršamas slimības

Efektīvu valsts vakcinācijas programmu īstenošana visā Eiropā ir bijusi viena no lielākajām veiksmēm sabiedrības veselības jomā pēdējās desmitgadēs. Infekcijas slimības, kuras katru gadu mēdza nonāvēt tūkstošiem bērnu, tagad ir kļuvušas ļoti reti sastopamas.

Vakcinācijas programmas nav neapstrīdamas, un ECDC arvien vairāk aicina spēlēt proaktīvu lomu kā zināšanu pārstāvim un tehnisko norādījumu sniedzējam. Šo izaicinājumu piemēri ietver: draudus attiecībā uz poliomeļita (izskausts Eiropā 2002. gadā) atgriešanos kontinentā; apjomīgas un/vai nepietiekami vakcinētas iedzīvotāju grupas visā ES (vienkopus vai izkaisīti); slimību turpmākus uzliesmojumus, piemēram, masalu un masaliņu; un pierādījumus, ka vakcīnas aizsardzības mazināšanās vai izmaiņas patogēnā var graut dažas vakcinācijas programmas, piemēram, attiecībā uz garo klepu.

Astoņas ar vakcīnu novēršamas slimības pievienoja jaunajā tiešsaistes *Infekcijas slimību uzraudzības atlantā (Surveillance Atlas of Infectious Diseases)*, kas ātri ir pierādījies kā noderīgs rīks cilvēkiem, kuri darbojas sabiedrības veselības jomā un kuriem ir vajadzīgi ātri un ticami vēsturiskie slimības dati. Problēmu ar vilcināšanos izmantot vakcīnu apskatīja divos ziņojumos, Viseiropas konferencē pētīja vilcināšanos izmantot vakcīnu veselības aprūpes darbinieku vidū, bet pēc Eiropas Komisijas lūguma ECDC uzraudzīja vairāku vakcīnu trūkumu Eiropā.

ES rīks Vaccine Scheduler joprojām ir viena no populārākajām ECDC tīmekļa portāla iespējām ar apmēram 400 000 apmeklējumu 2015. gadā.

Tirgu ir sasniegušas vairākas jaunas vakcīnas, kas bieži domātas pieaugušajiem, lai palīdzētu viņiem izvairīties no nopietnām slimībām pusmūžā un cīnīties pret oportūnistiskām infekcijām vecumā. ECDC 2015. gadā sāka pētīt pieaugušo imunizācijas jomu ar mērķi izveidot vakcinācijas grafikus, kas aptver ne tikai bērniņu un pusaudža gadus, bet visu dzīves ciklu. Šajā kontekstā ir nepieciešams plašākas daudzu valstu izpēti par vakcīnas efektivitāti, nekaitīgumu un vakcinācijas tvērumu.

ECDC 2015. gadā uzlaboja simptomu uzraudzības sistēmu garajam klepum un invazīvai pneimokoku infekcijai. Abu slimību uzraudzību veic caur slimnīcās esošiem tīkliem, kuros laboratorijas eksperti, epidemiologi un klīnicisti kopīgi strādā, lai atklātu un diagnosticētu šos gadījumus pēc iespējas ātrāk.

Vakcinācijas acimredzami ir galvenais veiksmes stāsts sabiedrības veselības jomā

Salmonellosis

Just the tip of the iceberg

Salmonella infections are among the most common food-borne infections affecting humans in the EU. However, the reported case numbers are much lower than the actual number of circulating infections. ECDC has developed a tool that estimates the frequency of exposure to *Salmonella*, which is much closer to the true incidence of *Salmonella* in the population than the reported number.

The number of yearly reported cases (white) is represented by the tip of the iceberg, while the estimated frequency of exposure to *Salmonella* (orange) is shown as the rest of the iceberg.

① Ireland 350 720 000	⑤ Austria 1 800 1 000 000	⑨ France 6 300 24 020 000
② Romania 400 7 480 000	⑥ Finland 2 800 370 000	⑩ Italy 6 520 12 780 000
③ Greece 480 2 280 000	⑦ Spain 3 400 28 460 000	⑪ Netherlands 6 590 2 400 000
④ Denmark 1 680 420 000	⑧ Sweden 4 000 510 000	⑫ United Kingdom 10 400 5 900 000
		⑬ Poland 16 000 20 980 000

Numbers are rounded to the nearest ten thousand. For some countries, cases were reported by year, and for others it is an average of two or more years depending on the years of serum collections. Original article: Melbak K, Simonsen J, Jørgensen C, Kroghfelt K, Falkenhorst G, Ethelberg S, et al. Seroprevalence of human infections with non-typhoid *Salmonella* compared with data from public health surveillance and food animals in 13 European countries. *Clin Infect Dis.* (2014) 59 (11): 1599-1606.

Informācija par veselību

Riski un risku paziņošana, kas pamatota uz neatkarīgu sabiedrības veselības risku novērtējumu, ir būtisks ECDC darba aspekts. Daudzos gadījumos iespēja ātri piegādāt zinātniski un tehniski drošu informāciju par draudiem sabiedrības veselībai var palīdzēt mazināt krīzes situāciju.

ECDC 2015. gadā kopumā publicēja 170 ziņojumus, tostarp 42 ātros riska novērtējumus un 83 uzraudzības ziņojumus. Ikmēneša e-pasta par publikācijām abonentu skaits pieauga līdz 2312. ECDC *Nedēļas gripas uzraudzības pārskatu* apvienoja ar tīmekļa biļetenu "*Gripas ziņas Eiropā*", ko izstrādā sadarbībā ar PVO.

ECDC stratēģiskajā daudzgadu programmā 2014.–2020. gadam ir uzsverta vajadzība padarīt centra datus pieejamus pievienotās vērtības interaktīvos tiešsaistes formātos. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc ECDC savā tīmekļa portālā arvien vairāk publicē datus, grafikus, kartes un infografikas kā lejupielādējamus un autortiesību neaizsargātus aktīvus. Šī pieeja atvieglo partneriem un ieinteresētajām pusēm ECDC satura lietošanu viņu pašu paziņošanas produktos.

ECDC portāla sadaļu *Dati un rīki* paplašināja, un tā tagad kalpo kā piekļuves punkts interaktīvajiem datiem, kartēm un infografikai. Jauni rīki, piemēram, interaktīvais ECDC *Infekcijas slimību uzraudzības atlants*, arī ir pieejami ECDC tīmekļa vietnē.

Neskatoties uz pieaugošo interesi par Eholas vīrusu, ECDC tīmekļa portāla apmeklējumu skaits palika stabils. Kopumā 2015. gadā reģistrēja 1 160 000 tīmekļa vietnes sesiju salīdzinājumā ar 1 200 000 sesiju 2014. gadā. ECDC sekotāju skaits sociālajā tīklā *Twitter* pieauga no 9 000 līdz 12 600. ECDC sekotāju skaits sociālā tīkla *Twitter*

kontā par slimību uzliesmojumiem pieauga no 700 2014. gadā līdz apmēram 1100 2015. gadā, šo tendenci novēroja visos ECDC sociālā tīkla *Twitter* kontos.

Visu gadu ECDC žurnālistiem, kuri raksta par veselību, nodrošināja profesionālās preses biroja pakalpojumus. Ciešā sadarbībā ar Eiropas Komisiju un Veselības drošības komiteju ECDC sekmēja ES mēroga paziņošanu par Eholas vīrusu, piemēram, sniedzot savu ieguldījumu konferencē "*Iegūtā pieredze ar Eholas vīrusu*" (*Ebola Lessons Learned*), kuru 2015. gada oktobrī noturēja Eiropas Komisija.

Novembrī vairāk nekā 40 valstis no visas Eiropas piedalījās pasākumos, kuri noritēja 2015. gada Eiropas Antibiotiku apzināšanās dienas ietvaros, kur galvenās bija kampaņas vēstas uz antibiotiku piesardzīgu lietošanu. ECDC arī strādāja partnerībā ar PVO pirmās Pasaules Antibiotiku apzināšanās nedēļas mērķiem un 18. novembrī organizēja vispasaules tērzēšanu sociālajā tīklā *Twitter*.

ECDC turpināja izstrādāt rīkus informācijai par veselību un atbalstīja valstis to riska paziņošanas centienos. Viens piemērs šajā sakarā ir kampaņas materiāli un rīkkopas par slimībām, kas novēršamas ar vakcīnām, un tos ECDC paziņošanas komanda izstrādāja 2015. gadā.

Pa kreisi: ECDC infografika par salmonelozi. ECDC savos sociālo plašsaziņas tīklu kontos un savā tīmekļa vietnē apmainās ar infografikām, kuras nav aizsargātas ar autortiesībām.

ECDC EUPHEM absolvents Zoltán Kis un kolēģe Anne Brüggemann (Marburgas universitāte, Virusoloģijas institūts), strādājot laboratorijā, kuru vada Eiropas Mobilās laboratorijas konsorcijs; Guéckédou, Gvineja

Apmācība

Divi ECDC studentu programmu EPIET un EUPHEM atzari turpināja attīstīties. 2015. gadā uzņēma jaunu grupu ar 38 studentiem. Gada beigās kopumā bija uzņemti 77 studenti, tostarp pirmais programmas dalībnieks no Horvātijas. Programmā ietilpa 20 apmācības ar objektu apmeklējumiem, un tās ietvaros tika organizēti deviņi apmācību moduļi un kursi.

2015. gadā turpinājās apmaiņa augstākajā līmenī, bet 2016. gadā jau bija pieteikušies nākamie 12 eksperti. Kopumā no ES dalībvalstīm kursos par multirezistentajiem organismiem, ātro riska novērtējumu sarežģītās ārkārtas situācijās, epidemioloģiju un uzraudzību, kā arī laika sēriju analīzi piedalījās 105 eksperti, kuri ir savas karjeras vidusposmā, un vecākie eksperti. ECDC vasaras skolā uzņēma 30 dalībniekus no 20 ES/EEZ dalībvalstīm, 15 no MediPIET (Vidusjūras un Melnās jūras baseina) valstīm un 18 iekšējos ekspertus.

MediPIET, reģionālā epidemioloģijas apmācības programmu Vidusjūras reģionam, kuru ECDC izstrādāja 2012./2013. gadā, tagad koordinē Spānijas konsorcijs, bet tā joprojām ir ECDC zinātniskajā vadībā. ECDC arī ir

MediPIET Zinātniskās konsultatīvās padomes priekšsēdētājs. Finansējumu nodrošina Eiropas Komisija.

Tāpat 2015. gadā sāka darboties ECDC Virtuālā akadēmija, kas ir platforma tiešsaistes un kombinētajām mācībām. Izstrādāja pirmo e-mācību kursu par zinātnisko abstraktu rakstīšanu, un 30 dalībnieki veiksmīgi izmēģināja šo pirmo pilotkursu.

ECDC publicēja darba dokumentu par galvenajām kompetencēm ekspertiem imunizācijas un ar vakcīnu novēršamu slimību jomā un formulēja sabiedrības veselības apmācības stratēģiju, ko valde apstiprināja 2015. gada jūnijā.

EPIET un EUPHEM studenti un absolventi turpināja spēlēt būtisku lomu, atbalstot starptautisko reaģēšanu uz Ebolas vīrusa uzliesmojumu Rietumāfrikā: Tur uz vietas izvietoja kopumā trīs EPIET koordinatorus un 25 EPIET/EUPHEM studentus.

Interaktīvais ECDC Infekcijas slimību uzraudzības atlants tagad sniedz datus par 25 infekcijas slimībām

Slimību uzraudzība, sagatavotība un reaģēšana

Infekcijas slimību uzraudzības atlants, kas pieejams ECDC tīmekļa portālā, tagad pilnībā darbojas. Līdz 2015. gada beigām atlantā iekļāva 25 ziņojamas slimības. Atlantā sniedz ES līmeņa uzraudzības datus interaktīvā tiešsaistes formātā.

ECDC uzsāka uzraudzības sistēmas reorganizēšanas projektu, lai uzlabotu lietotāju pieredzi ar ECDC uzraudzības rīkiem. Vēl vairāk ir uzlabota datu salīdzināmība.

Vienojās par jaunām tropu vīrusa un Čikungunjas vīrusa gadījuma definīcijām, kā arī izstrādāja pārskatītu sifilisa gadījuma definīciju. Uzsāka diskusijas par Laima slimības gadījuma definīciju.

ECDC panāca turpmāku progresu, pakāpeniski ieviešot molekulāro tipēšanu atlasīta skaita slimību uzraudzībai.

Epidēmiskā pētniecība un reaģēšana Kopumā ECDC publicēja 42 ātros riska novērtējumus. Turklāt tiešsaistē palaida 20 epidemioloģiskos aktualizējumus.

ECDC aktīvi atbalstīja Lēmuma 1082/2013/ES par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem 4. panta

īstenošanu. ECDC palīdzēja izstrādāt šablonu uzliesmojumu sagatavotības pasākumiem dalībvalstīs. ECDC strādāja arī pie metodoloģijām, rādītājiem un rīkiem sagatavotības novērtēšanai dalībvalstīs.

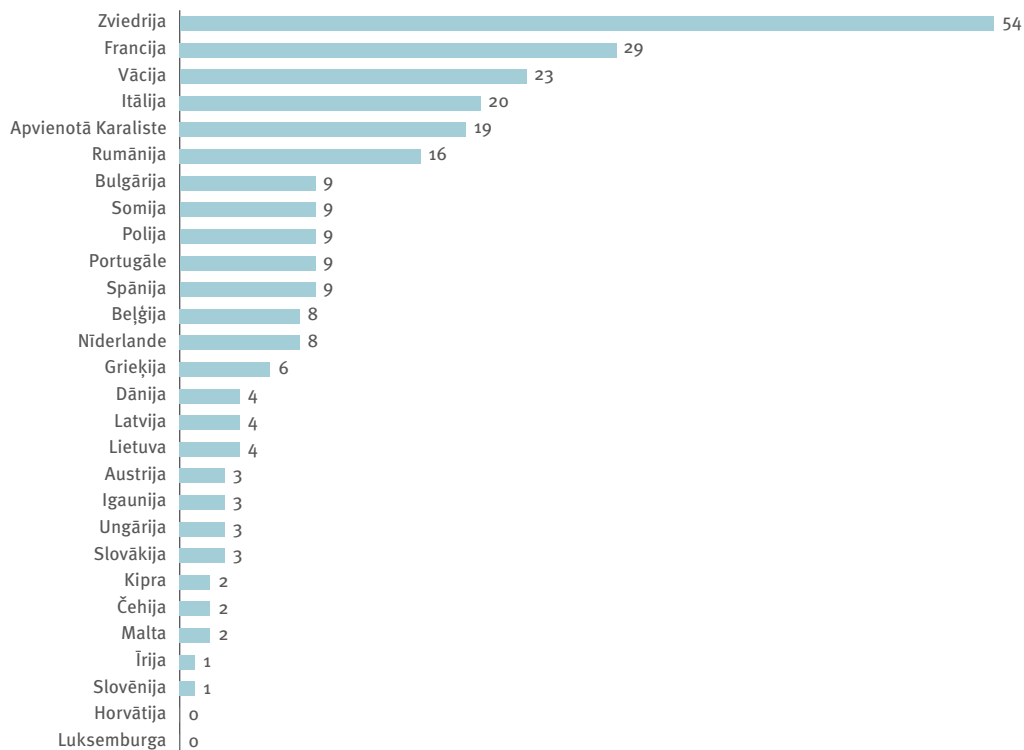
ECDC nodrošināja tehnisko atbalstu Beļģijai, Portugālei un Rumānijai to centienos uzlabot sagatavotību ārkārtas situācijām ar Ebolas vīrusu. ECDC komandas aptvertie aspekti ietvēra gadījuma definīcijas, ļoti infekciozu pacientu izolēšanu un ārstēšanu un riska paziņošanu. Lai pārbaudītu sagatavotību ārkārtas situācijām, ECDC izstrādāja apmācības moduļus simulācijas pasākumiem un aktualizēja savu simulācijas pasākumu rokasgrāmatu.

ECDC organizēja valsts kontaktpunktu sanākumi par sagatavotību un reaģēšanu un izstrādāja vairākus tehniskus produktus: gadījumu izpētes sērijas par Tuvo Austrumu respiratorā sindroma korona vīrusu un poliomiēlītu, projektu par riska klasifikāciju, kā arī pētījumu par aizvien pieaugošās migrantu ieplūšanas ietekmi uz sabiedrības veselību.

Īsumā par ECDC: skaitļi un dati

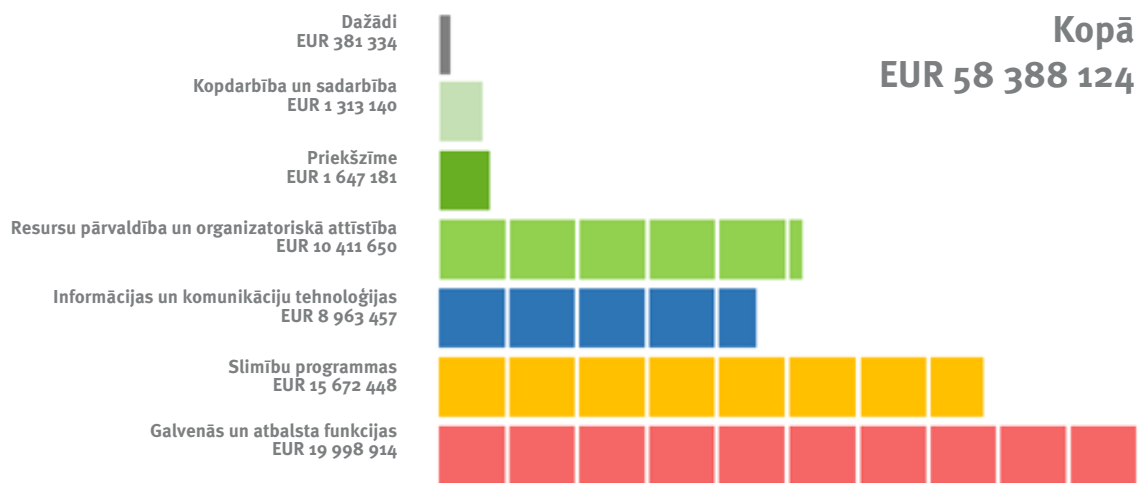
ECDC 2015. gada beigās strādāja 260 pilna laika darbinieki. Centra personālā ir pārstāvētas visas ES dalībvalstis, izņemot Luksemburgu un Horvātiju.

Skaitļi attiecībā uz personālu

ECDC štata darbinieku (līgumdarbinieku un pagaidu darbinieku) ģeogrāfiskā attiecība, 2015. gada 31. decembris.

2015. gada budžets

Piezīme: Iekļautas tikai galvenās budžeta kategorijas

ECDC direktore Andrea Ammon uzrunā darbiniekus pie galvenās ECDC ēkas desmitās gadadienas svinībās

**Eiropas Slimību
profilakses un kontroles centrs (ECDC)**

Pasta adrese:
Granits väg 8, SE-171 65 Solna, Sweden

Apmeklētāju adrese:
Tomtebodavägen 11A, SE-171 65 Solna, Sweden

Tālr.: +46 858601000
Fakss: +46 858601001
www.ecdc.europa.eu

Eiropas Savienības aģentūra
www.europa.eu

Abonējiet mūsu publikācijas
www.ecdc.europa.eu/en/publications

Kontaktinformācija
publications@ecdc.europa.eu

🐦 Sekojiet mums sociālajā tīklā *Twitter*
[@ECDC_EU](https://twitter.com/ECDC_EU)

📘 Spiediet "patīk" mūsu sociālā tīkla *Facebook*
lapā
www.facebook.com/ECDC.EU

■ Publications Office

ISBN 978-92-9193-925-1